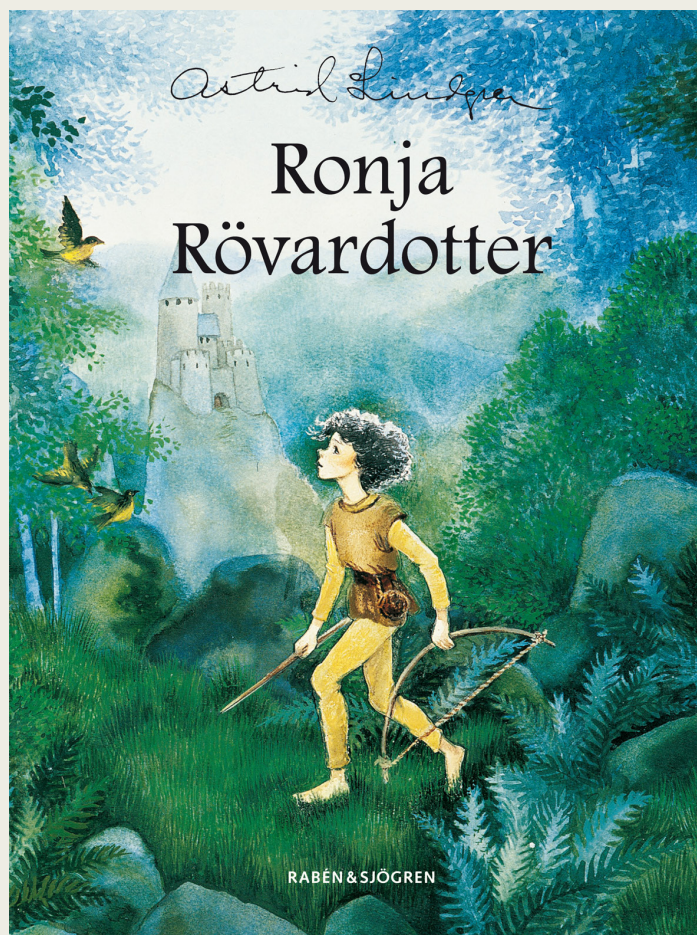

Lärarhandledning

Ronja Rövardotter

Av Astrid Lindgren

Illustrationer av Ilon Wikland / Katsuya Kondo

En handledning av Lina Stoltz

För åldrarna 9–12 år

Om boken

”Den natten då Ronja föddes gick åskan över bergen ...”

Ronja Rövardotter är ett av Astrid Lindgrens största sagoäventyr, en Romeo och Julia-historia om Ronja och Birk som är barn till två rivaliserande rövarätter. Barnens vänskap hotas av släktfejden och den vilda naturen blir deras tillflyktsort. Denna roman, som så många andra av författaren, har kommit att bli en modern myt och påverkat generationers föreställningsvärld.

Om Astrid Lindgren

Foto: Cato Lein

Astrid Lindgren

Astrid Anna Emilia Lindgren föddes den 14 november 1907 på gården Näs utanför Vimmerby i Småland och dog den 28 januari 2002 i hemmet på Dalagatan 46 i Stockholm. Hon skrev 34 kapitelböcker och 41 bilderböcker som tillsammans sålt i hisnande 165 miljoner exemplar och översatts till över 100 språk. Pippi Långstrump, Emil i Lönneberga, Bröderna Lejonhjärta, Tjorven & Skrållan, Bullerbybarnen, Madicken, Ronja ... Miljoner barn och vuxna över hela världen älskar dessa figurer och känner sig helt hemma i Villa Villekulla, Körsbärsdalen, Snickerboa, Junibacken och på Saltkråkan. Alla dessa världar är skapelser av Astrid Lindgren – den mest lästa barnboksförfattaren i världen.

Om illustratörerna

Ronja Rövardotter illustrerades i den första utgåvan av Ilon Wikland. 2016 kom berättelsen som serieböcker, signerad Katsuya Kondo på legendariska Studio Ghibli i Japan, utifrån den animerade tv-serien. Detta lärmateriel bygger på originalversionen.

Foto: Leif Hansen

Ilon Wikland föddes 1930 i Estland och kom som 14-årig flykting till Sverige. Hon utbildade sig på Konstfack och Signe Barths målarskola, och 1954 fick hon uppdraget att illustrera *Mio, min Mio*. Sedan dess har hon illustrerat många av Astrid Lindgrens böcker. Wikland har fått många priser och utmärkelser; bl.a. Elsa Beskow-plaketten 1969 för sin samlade produktion och Svenska Förläggareföreningens hederspris 2018.

Jobba vidare med boken

Den här handledningen innehåller tips och övningar som kan hjälpa dina elever att utveckla sin läsförståelse och läslust genom att träna på *läsförståelsestrategier*, att göra *textkopplingar* och *relatera* till egna erfarenheter. Du får även förslag på uppgifter som fungerar ämnesövergripande.

Tänk på att ha fokus på *läsupplevelsen* och se uppgifterna som ett komplement för att öka intresset för texten. Alla uppgifter är fristående från varandra, så du kan hoppa över uppgifter och du kan även lägga till egna frågor och diskussioner som du tycker passar.

Det finns uppgifter att göra innan ni börjar läsa, under läsningens gång och när boken är utläst. Variera mellan att göra uppgifter enskilt, i par eller mindre grupper och gemensamt. Alla uppgifter är kopplade till läroplanen (Lgr 22) och kursplanen i svenska samt svenska som andraspråk för åk 4–6. Det finns även uppgifter kopplade till ämnet bild.

Före läsningen

FUNDERA OCH SAMTALA

Vad tänker du om boken när du tittar på omslaget?

Vilken detalj på omslaget gör dig mest nyfiken?

Vilka färger har använts på omslaget?

Vilken teknik är omslaget gjort med? (fotografi, tecknat, målat, collage etc)

Har du tidigare läst något av författaren? Vad handlade den boken i så fall om?

Vem tror du att personen på omslaget är?

Titta på baksidan av boken. Beskriv vad du ser och vad du tror att personerna gör.

Under läsningen

Variera gärna mellan högläsning och tyst läsning. Du kan till exempel läsa några rader eller stycken från början av kapitlet högt innan eleverna får läsa vidare själva. Ibland kan du högläsa ett helt kapitel.

Oavsett om det är högläsning eller tyst läsning kan det finnas behov av att stanna upp och diskutera en del ord och uttryck. Texten innehåller en hel del ord som är obekanta för barn idag. Oftast förstår de texten ändå, men eleverna kan själva också samla på sig svåra ord som sedan kan användas i övningar. Ge gärna eleverna i uppgift att använda ord och uttryck i egna, påhittade meningar för att visa att de förstår hur de används. Du kan också diktera ord eller meningar och låta eleverna skriva det du säger.

ORD OCH UTTRYCK

Förslag på ord och begrepp att fundera över och prata om betydelsen av.

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

Dessa är indelade i fyra kategorier:

- På raderna, att hitta svaret i texten. Det explicita.
- Mellan raderna, att dra egna slutsatser, analysera och tolka. Det implicita.
- Bortom raderna, att reflektera och tänka mer utanför berättelsen, antingen genom att diskutera i helklass eller mindre grupper. Här görs också kopplingar till elevens egna erfarenheter.
- Bildfrågor, att tolka och analysera illustrationerna.

1

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

oknytt, armborst, maror, tuktade, jubel och fröjd, ordat om, högsätet, fäder, fjolliga, foror

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Hur många rövare har Mattis?
- Vem har bestämt Ronjas namn?
- Varför blev Mattis arg när åskan slog ner?
- Vem är Borka?
- Varför ville inte Mattis låta Ronja lämna borgen?

Mellan raderna

- Vad menar Mattis när han säger: "Nu tror jag ni fick så att ölet for i vrångstrupen"?
- Vad menas med att något går åt pipsvängen?
- Vad händer om Ronja faller ner i Helvetesgapet?

Bortom raderna

- Berätta vad du vet om rövare.
- Berättelsen utspelar sig för länge sedan. Skriv en lista på 5 grejer som du använder varje dag men som Ronja inte har. Skriv sedan en lista på några grejer som du tror att både du och Ronja använder.

2

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

tjärnen, från vettet, nalkades, tas med, djärvare, fähund, knektarna, trindskallar, med fröjd, språng

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför stannar Ronja i skogen för länge?
- Vad säger grådvärgarna att de ska göra?
- Varför är det synd om Borka?
- Hur klarar sig Ronja undrar vittorna när de jagar henne?

Mellan raderna

- Varför har ingen berättat för Ronja vad Mattis och rövarena gör?
- Vad menas med att gå genom eld och vatten för någon?
- Vad menas med att bli en Lovis och en Mattis?

Bortom raderna

- Ronja är i skogen för första gången. Berätta om något du minns när du gjorde för första gången. Hur var det?
- Ronja övar sig på saker som hon är rädd för. Finns det något du tycker är läskigt, men som du vill eller behöver öva på? Hur övar du dig i så fall? Eller undviker du sådant du är rädd för istället?

Bildfråga

- Titta på bilden på sidan 29 och beskriv hur en vildvittra ser ut.

3

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

ränner, hederliga, lymmeln, flöja, ormyngel, rövarbyke

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför blir Ronja arg på Birk?
- Vad gör Ronja mot Birk efter att hon har räddat livet på honom?
- Varför blir Mattis arg på Ronja?

Mellan raderna

- Birk säger till Ronja att hon inte är "så bortkommen"? Menar han något bra eller dåligt med det?
- Varför slutar varken Ronja eller Birk att hoppa över Helvetesgapet?
- Varför lägger sig Ronja bakom stenen när hon ska hjälpa Birk upp?
- Hur kommer det sig att ingen berättat för Mattis att Borka har en son?

Bortom raderna

- I texten står det att Ronja firade ner remmen till Bork, det betyder att hon släppte ner den. Men fira kan ju betyda något helt annat, ungefär att ha en fest. Kan du komma på några fler ord som kan betyda helt olika saker?

4

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

domderar, särk, kolt, hosor, tossor, skrala, högväxt, spektaklet, gruvligen, boplat, pilt, skulten, veterligt, herremanshus, ätter, smädat

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför stannar Skalle-Per kvar i stensalen?
- Varför börjar rövorna inte slåss mot varandra?
- Varför har Ronja bråttom ut i skogen?
- Varför vill Ronja gå till de underjordiska?

Mellan raderna

- Vem är Undis?
- Vad menas med att bli svarslös?
- Vad är en kindpust och en hurril? Varför fick Borka en sådan?

Bortom raderna

- Ronja kallar Borka för "den ärkemickeln". Vad för slags djur är en mickel? Vad är ulv för ett djur? Och nalle? Kommer du på något annat djur som har flera namn?
- Ronja säger att det är henne skog. Har du någon plats som känns som din, där du trivs och känner till allt?

5

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

tvi vale, högfärdades, utan vidare, vansläktats, bedyrade, titt som tätt, stigmän, fogdeknektar, inkräktarna, kiv, enfaldigt

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför vill Ronja inte bli rövarhövding?
- Vem är som örnen på klippans topp?
- Vilka djur brukar Ronja se i skogen?
- Varför lämnar vildvittran Ronja istället för att döda henne?

Mellan raderna

- Varför pratar Mattis om att glöden ser ut som Borka?
- Mattis ljuger för Ronja om en sak. Vad då?
- Varför säger inte Ronja till Mattis att hon fastnade i rumpnissarnas tak?

Bortom raderna

- Vad tror du att du ska bli när du blir stor? Vad tror du att dina föräldrar skulle välja om de fick bestämma? Skulle de välja samma som du vill, eller tror du att de skulle välja något annat?
- Finns det snö på vintern där du bor? Brukar du åka skidor? Gillar du snö?

6

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

fröjd, blossade, kry, mista, förbittrad, illslug

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför var Vargklämman igenmurad?
- Vad gjorde Ronja tillsammans med rövarena?
- Varför bar Ronja bort en massa sten?

Mellan raderna

- Vad är en fårfiol för något? Vad gör man med den?
- Hur är man om man är rastlös?

Bortom raderna

- Rövarena spelar tärning. Vilka spel gillar du?

Bildfråga

- Beskriv bilden på sidan 69. Vad föreställer den? Beskriv den så detaljerat som möjligt.

7

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

fröjd, girigt, inhysta, tryta, stört omöjligt, krämare, frikostighet, häpnar, dagsmeja, tvaga, bykte

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad har Ronja för sorts lyse och vad har Birk?
- Varför har Birk inte tvättat sig på länge?
- Varför har rövorna på sig kjolar och andra kvinnokläder?

Mellan raderna

- Vad är en visthuskammare?
- Vad menas med ”till på köpet”? Alternativ: dyrt, utan att anstränga sig, dessutom
- Varför tycker Birk att han stjälar maten han får av Ronja?
- Vad menar Birk med ”söstra mi”?

Bortom raderna

- Ronja dricker getmjölk. Dricker du mjölk? Vilken sorts mjölk? Vilka djur tar vi människor mjölk ifrån för att dricka, eller till exempel göra ost av?
- Varför äter Ronja salt och rökt mat under vintern?

Bildfråga

- Vad föreställer bilden på sidan 100–101? Vad gör de?

8

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

huvudstupa, väsnas om, vett, snaror, tjudra, tröt

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför skriker Ronja?
- Vad hände när Ronja ville ge bröd till hästen?
- Vilka varelser kommer fram i skogen på kvällen?
- Varför hamnar Mattisrövarna och Birkarövarna i bråk?

Mellan raderna

- Vad är en lömsk göl?
- Vad menar Birk med att de har kuvat hästarna?
- Varför gråter Ronja bara inuti sig själv?

Bortom raderna

- Vilken årstid tycker du bäst om?
- Om du fick välja helt fritt, vilken sorts husdjur skulle du vilja ha?

9

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

dvala, sorgmodigt, frejdig, osämja, blossat upp, våp, dräpa, förgöra, sattyg, fjättrad

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför tycker Mattis att bråket är Borkas fel?
- Vem är gammal och tjurig?
- Varför är det bra att det är knektar i skogarna?
- Hur snabbt säger Borka att de kan lämna Mattisborgen?

Mellan raderna

- Vad menas med ”skötte honom som en mor”?
- Varför bryr sig inte Lovis om var Mattis sover?
- Vad menar Mattis med att han inte har något barn? Varför säger han så?

Bortom raderna

- Ronja tyr sig till Birk med det som är svårt. Vem vänder du dig helst till om du har bekymmer? Vem har du att prata med?
- Varför tror du att Ronja inte vill låta sig tröstas av Lovis?

10

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

triumf, avkomma, arma, obeslutsam, bylte, makalös, uråldrigt, sorgesamt

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vem förstod att Ronja och Birk är vänner?
- Varför kallas grottan för Björngrottan?
- Varför ger sig Ronja av mitt i natten?

Mellan raderna

- Vad menas med ”utan ordbyte”?
- Vad menar Undis när hon säger: ”Syster ... jojo, det vet man hur det blir med det om ett par år”?
- Varför är det slutdansat i Mattisborgen?

Bortom raderna

- Varför har rövarena inget att göra när Mattis bara ligger i sängen?
Kan de inte röva utan honom?
- ”Där det finns ett hem, där finns det en eld!” står det i texten.
Varför var elden viktig förr i tiden? Vad tycker du är viktigt för att ett hem ska kännas som ett hem?

11

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

strävsam, åsarna, offrade

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad har Ronja och Birk som säng?
- Vad behöver Ronja och Birk vapen och verktyg och sådant till?
- Vad säger Birk om kniven?

Mellan raderna

- Vad tror du menas med Ronjas dröm?

Bortom raderna

- Har du varit ute och campat i naturen någon gång? Sovit i tält eller utomhus? Gillar du det? Gillar du att vara i naturen?
- Vet du någon annan bok/film som handlar om någon som ger sig av hemifrån? Någon som rymmer eller ger sig ut på äventyr. Vad handlade den om?

12

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

muntert, veta av, urtagen, morsk, trålgöra, bryna, påfund, vrång, kommit tillrätta, utan förbarmande, mister, juver

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför släpade de med sig en björk? Vad skulle de ha den till?
- Vad är Birk mest orolig över, när Ronja är ute i skogen?
- Vad har hänt med den skadade hästen?

Mellan raderna

- Vad menar Ronja med fäflugetankar?
- Varför tittar Birk kallt på Ronja? Vad menas med det?
- På vilket sätt kan man säga att det var tur att Birk skadade sig med yxan på foten?

Bortom raderna

- Ronja säger att björklöven luktar vår. Vad tycker du hör ihop med våren?
- Tycker du det är lätt eller svårt att bli sams igen när du bråkat med någon? Hur brukar det gå till att bli sams? Pratar man om det som hände eller glömmer man mest bort det?

13

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

skygga, okynne, bättre fasoner, skenade, sinar

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Hur känner Ronja när Birk lyckades rida på Vildtoringen?
- Varför får de inte längre mjölk av Lia?
- Hur får Ronja och Birk vildvittran att försvinna?

Mellan raderna

- Varför vill de inte prata om vintern?
- Hur gamla tror du att Ronja och Birk är?

Bortom raderna

- Ronja och Birk hittar mat i skogen. Äter du något som kommer från skogen? Finns det någon mat som du kan ta själv från naturen?

14

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

salighet, finurlig, besten, skral, kappränning, förmörknad, undkomma

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför har Lill-Klippen kommit?
- Vad har fogden och knektarna gjort?
- Hur märks det att det snart är höst?
- Vad händer när de tar sig upp på stranden?

Mellan raderna

- Varför väljer de Glupafallet hellre än vittrorna?

Bortom raderna

- Ronja och Birk badar i närheten av ett vattenfall. Känner du till något vattenfall? Finns det något i närheten där du bor?
- Det finns mycket farligt i skogen. Vad tänker du om att Ronja och Birk får vara där ensamma?

15

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

känt maken till, folkvett, dibarn, förnekade, yllekjortel, bortmotad

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Vad har Lovis lämnat hos Ronja?
- Varför vill Birk inte hem till Borkafästet?
- Ge minst två exempel på hur de vet att hösten kommit.

Mellan raderna

- Varför säger Ronja till Lovis att Birk var trött?
- Vad tror du Birk tänker när Ronja får besök från Mattisborgen?
- Vad menas med att Mattis skulle hoppa i älven?

Bortom raderna

- Ronja känner att hon inte är någon till lags, alltså att vad hon än gör är det någon som blir besviken. Har du varit med om det? Att du måste välja mellan olika personer, och att någon av dem blir ledsen eller arg? Hur gör du sådana gånger?
- Ronja gör ett hopbak av sommaren. Vad skulle det innebära för dig?

16

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

förtrytsamt, lättsinnigt, ödmjukt, innerligt, gå undan, strykpojke, påfund, lortigare

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför går Ronja i förväg till vattenkällan?
- Vad är det för underverk Ronja tänker har hänt?
- Vad är det Skalle-Per säger om Borka och Mattis?

Mellan raderna

- Varför vill Birk att Ronja ska följa med Mattis fort?
- Vad gör man om man spiller någons liv?
- Bortom raderna
- Varför tror du att Mattis inte har gått för att försöka hämta hem Ronja?
- Har du någon gång känt stor saknad eller sorg? Hur var det? Vad gjorde du då?

Bildfråga

- Titta på bilden på sidan 204 och berätta vad den föreställer. Hur känner de sig på bilden?

17

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

övermåttan, betänksamt, tvekamp, rådlös, gentjänst, legat i försåt, skrävlade, medfaren, envetna

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför hade striden med knektarna blivit hårdare?
- Vad är Ronja och Skalle-Per överens om?
- Hur är reglerna för Mattis och Borkas tvekamp?
- Varför blev alla rövare besvikna och sorgsna?

Mellan raderna

- Vad menas med att försona sig?
- Varför skulle Mattis förfäder rysa i sina gravar om Mattis och Borka slog sig ihop?
- Varför har Mattis och Borka så lätt att bli vänner?

Bortom raderna

- Vad menar Skalle-Per med uttrycket: "Skryt när du rider hem"? Sådana talesätt betyder något annat än vad själva orden betyder. Vad menar han? Kan du några andra talesätt?
- Ge förslag på andra sätt de hade kunnat använda för att göra upp om vem som skulle bli hövding.

18

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

frossa, kapet, tynade av, jordsatte, nedslagna, rovlystna, förunderlig

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

På raderna

- Varför vill Skalle-Per stanna i stensalen?
- Vad var det för hemlighet Ronja fått veta av Skalle-Per?
- Vad säger Mattis och Lovis om att Ronja ska flytta till Björngrottan?

Mellan raderna

- Vad är det Skalle-Per väntar på?
- Vad menar Mattis med "Han fattas mig"?

Bortom raderna

- Vilka olika betydelser finns det för ordet "skunt"? Hittar du fler ord i kapitlet som har flera olika betydelser? Skriv upp dem.
- Har du varit på en begravning någon gång? Hur var det?
- Ronja och Birk längtar till våren då de kan flytta till Björngrottan. Finns det något du längtar efter varje år?

Bildfråga

- Titta på bilden på sista sidan. Vilka känslor tycker du att Ronja visar?

Efter läsningen

FUNDERA OCH SAMTALA

Vilka saker är annorlunda för Ronja i början och i slutet av boken?

Vad gillade du mest med boken?

Finns det något du inte gillade?

Är det något du undrar över som du inte har fått svar på?

Finns det några budskap i boken? Något man kan lära sig?

När var berättelsen som mest spännande?

Vilken händelse tyckte du mest om?

För hur länge sedan tror du att berättelsen utspelar sig? Vilket århundrade?

Vilka är de viktigaste karaktärerna i boken, förutom Ronja?

Hur skulle du beskriva Ronja som person?

Hur var språket i boken? Lätt eller svårt att hänga med i?

Om du hittade på en fortsättning på berättelsen, vad skulle den handla om?

Har boken några likheter med någon annan bok/film du vet?

ATT JOBBA VIDARE MED

Rita eller måla en egen bild till någon händelse i boken.

I boken finns en hel del mytiska väsen. Ta reda på fakta om olika mytiska väsen och hitta även på egna. Rita och måla bilder, eller tillverka figurer av olika material.